

SELMA
LAGERLÖF

DE
WONDERBARE
REIS VAN **Nils**
Holgersson

OPNIEUW VERTELD DOOR **BETTE WESTERA**
MET ILLUSTRATIES VAN **MARTIJN VAN DER LINDEN**

GOTTMER

Met dank aan Kerstin Hansson - B.W.

Kijk voor meer informatie over de kinder- en jeugdboeken van de
Gottmer Uitgevers Groep op www.gottmer.nl

Het oorspronkelijke boek van Selma Lagerlöf, *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, werd in 1906 en 1907 in twee delen gepubliceerd. Het verscheen in diverse edities en werd vertaald in allerlei talen. Bovendien werd het boek verfilmd en bewerkt tot tekenfilmseries.

Eerste druk, 2020

Voor het Nederlandse taalgebied:

© 2020 Uitgeverij J.H. Gottmer / H.J.W. Becht BV,
Postbus 317, 2000 AH Haarlem (e-mail: info@gottmer.nl)
Uitgeverij J.H. Gottmer / H.J.W. Becht BV maakt deel uit
van de Gottmer Uitgevers Groep BV

© 2020 vertaling en bewerking: Bette Westera

© 2020 illustraties: Martijn van der Linden

Ontwerp omslag en binnenwerk: Suzanne Nuis

Zetwerk: Studio Nico Swanink

ISBN 978 90 257 7223 9

ISBN 978 90 257 7224 6 (e-book)

NUR 280

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of op een andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SELMA LAGERLÖF

DE
WONDERBARE
REIS VAN

Nils Holgersson

OPNIEUW VERTELD DOOR **BETTE WESTERA**
MET ILLUSTRATIES VAN **MARTIJN VAN DER LINDEN**

GOTTMER
Haarlem

- Inhoud -

Voor je begint 6

1. Skåne 13

Van Västra Vemmenhög naar Vombsjön

2. Skåne 27

Van Vombsjön naar kasteel Vittskövle

3. Skåne 52

Van kasteel Vittskövle naar Huize Glimminge

4. Skåne 63

Van Huize Glimminge naar Kullaberg

5. Blekinge 71

Van Kullaberg naar Ronneby

6. Blekinge 82

Van Ronneby naar Karlskrona

7. Öland 91

Van Karlskrona naar Öland

8. Gotland 102

Van Öland naar Lilla Karlsö

9. Gotland 112

Van Lilla Karlsö naar Visby

10. Småland 121

Van Visby naar Sunnerbo

11. Småland 143

Van Sunnerbo naar de Taberg

12. Småland 152

Van de Taberg naar Tåkern

13. Östergötland 167

Van Tåkern naar Kolmården

14. Södermanland en Närke 188

Van Kolmården naar Hjälmarén

15. Västmanland 209

Van Hjälmarén naar Bergslagen

16. Dalarna 219

Van Bergslagen naar Siljan

17. Västmanland 237

Van Siljan naar Mälaren

18. Uppland 247

Van Mälaren naar Stockholm

19. Gästrikland en Hälsingland 276

Van Stockholm naar Delsbo

20. Medelpad, Ångermanland, Västerbotten
en Norrbotten 286

Van Delsbo naar Kiruna

21. Lappland 300

Van Kiruna naar Luossajaure

22. Jämtland, Härjedalen en Värmland 319

Van Luossajaure naar Sunne

23. Dalsland en Bohuslän 338

Van Sunne naar Fjällbacka

24. Västergötland, Halland en Skåne 349

Van Fjällbacka naar Västra Vemmenhög

Leuk om te weten 366

Voor je begint

Nils Holgerssons wonderbare reis door Zweden verscheen in 1906 en 1907, in twee delen. Dat is ruim een eeuw geleden.

Een paar jaar daarvoor had de Zweedse Vereniging voor Leerkrachten Selma Lagerlöf gevraagd of ze een nieuw aardrijkskundeboek over Zweden wilde schrijven. Het moest een schoolboek worden dat niet alleen leerzaam was, maar ook leuk om te lezen.

Selma Lagerlöf woonde in Stockholm toen ze de opdracht kreeg. Hoe ga ik dat aanpakken? vroeg ze zich af. Ze kreeg maar geen goed idee. Selma besloot de stad te verlaten en te gaan logeren op landgoed Mårbacka, in het midden van Zweden, waar ze als kind gewoond had.

Het verhaal gaat dat Selma zich daar op Mårbacka iets herinnerde wat hun huishoudster haar had verteld toen ze nog heel klein was. Ze voerden samen de ganzen, die rondscharrelden op het erf. Hun mooiste ganzerik, vertelde de huishoudster, was op een dag in de lente met de wilde ganzen meegevlogen naar het noorden. Na de zomer kwam hij terug met een vrouwtje en negen jongen. Door de herinnering aan dat verhaal zou Selma Lagerlöf op het idee zijn gekomen voor haar aardrijkskundeboek. Maar wie het boek leest, zal ontdekken dat het misschien toch anders is gegaan...

Nils Holgerssons wonderbare reis door Zweden werd uiteindelijk geen schoolboek, maar een gewoon boek vol spannende avonturen, over een jongen die op de rug van een gans heel Zweden over vliegt. Selma Lagerlöf had over alle provincies iets bijzonders weten te vertellen, behalve over Halland. Daar vlogen Nils en de ganzen alleen maar vlug overheen. Misschien dacht de

Vereniging van Leerkrachten: een boek waarin één provincie zo weinig aandacht krijgt, is geen goed aardrijkskundeboek. Om goed te maken dat ze Halland had overgeslagen schreef Selma Lagerlöf een paar jaar later een los verhaal over die provincie. Niet voor in het boek over Nils, maar voor in het jaarverslag van de Toeristische Vereniging van Zweden.

De Zweedse provincies

Nils Holgersson vliegt op de rug van gans Mårten over 25 verschillende Zweedse landschappen heen. Al die landschappen zien er anders uit, en de mensen die er wonen hebben allemaal hun eigen tradities en gewoonten. Tegenwoordig telt Zweden 21 provincies, maar als je aan mensen uit Zweden vraagt in welk deel van het land ze wonen, zullen de meeste van hen de naam noemen van een van de landschappen waar Selma Lagerlöf de wilde ganzen overheen laat vliegen.

Hoe spreek je dat uit?

Sommige Zweedse namen zijn voor ons moeilijk uit te spreken, want het Zweedse alfabet kent een paar letters die in onze taal niet voorkomen of anders uitgesproken worden. Hieronder staan een paar tips die je kunnen helpen bij het (voor)lezen.

Andere letters

Er zijn in het Zweeds drie klinkers die we in het Nederlands niet gebruiken:

De å klinkt als de o van 'sok' of als de oo van 'oor'.

Mårten - de ganzerik - spreek je uit als Morten, met de o van 'sok'.

Åsa - het zusje van Mats - spreek je uit als Oosa, met de oo van 'oor'.

De ä klinkt als de e in het woord 'bed' of als de è van 'crème'.

Hälsingland - een Zweedse landstreek - spreek je uit als Helsingland met de e van 'bed'.

Mälaren - het grote meer bij Stockholm - spreek je uit als Mèlaren met de è van 'crème'.

De ö klinkt als onze u van 'muts' of onze eu van 'neus'.

Lagerlöf - de schrijfster van dit boek - spreek je uit als Lagerleuf met de eu van 'neus'.

Öland - een eiland in Zuid-Zweden - spreek je uit als Euland, ook met de eu van 'neus'.

Letters die anders klinken

Sommige letters worden in het Zweeds anders uitgesproken dan in het Nederlands:

- * De i van Nils klinkt als de ie van 'Piet', de i van Smirre ook.
- * De v van Västra Vemmenhög klinkt als de w van 'water'.
- * De g van Gripsholm klinkt als de g van 'google'.
- * Maar de g van Gällivare klinkt als de j van 'jas'.
- * De y van Ysätter klinkt als iets tussen ie en uu in: je zegt een ie met je mond in de stand van de uu.
- * De u van Kiruna spreek je uit als de oe van 'koe'.
- * De o van Örebro spreek je ook uit als de oe van 'koe', maar de o van Stockholm spreek je allebei de keren uit als de o van 'sok'.

Andere klemtoon

Bij sommige Zweedse namen ligt de klemtoon op een andere lettergreep dan je zou denken:

- * Mälaren - het grote meer bij Stockholm - spreek je uit als Mèlaren (en niet als Mèlaren).
- * Hjälmaren - een vogelmeer daar vlakbij - spreek je uit als Hjèlmaren (en niet als Hjèlmaren).
- * Dalarna - een van de Zweedse landschappen - spreek je uit als Dalarna (en niet als Dalarna).
- * Kiruna - de mijnstad in Lappland - spreek je uit als Kiruna (en niet als Kiruna).
- * Sankta Lucia - het lichtfeest op 13 december - spreek je uit als Sankta Lucia (en niet als Sankta Lucia).

- Even oefenen -

Ik ben Nils Holgersson uit Västra Vemmenhög in Skåne.

Ik ben Niels Holgersson (met de g van 'google') uit

Westra Wemmenheug (ook met de g van 'google') in Skone
(met de oo van 'oor').

Op de vlakte van Närke, niet ver van de stad Örebro, waart
Kajsa, de heks van Ūsätter, rond.

Op de vlakte van Nerke, niet ver van de stad Eurebroe, waart
Kajsa, de heks van Ūsetter (met een ie die op een uu lijkt), rond.

Selma Lagerlöf schreef het verhaal over Nils en Mårten op
het landgoed Mårbacka in de provincie Värmland.

Selma Lagerleuf schreef het verhaal over Niels en Morten
(met de o van 'sok') op het landgoed Moorbacka (met de oo van
'voor') in de provincie Wermland.

1. Skåne

Van Västra Vemmenhög naar Vombsjön

Nils Holgersson wordt een kabouter

ZONDAG 20 MAART

Meer dan honderd jaar geleden leefde er op een kleine boerderij in het zuiden van Zweden een jongen die niet wilde deugen. Hij kwam bijna altijd te laat op school, maakte nooit zijn huiswerk en had er plezier in om de dieren op de boerderij de stuipen op het lijf te jagen.

Zijn ouders waren eenvoudige boeren en de lap grond die bij hun boerderijtje hoorde was niet veel groter dan een flinke tuin. Ze waren begonnen met een varken en een paar kippen, maar ze konden hard werken en hielden nu ook koeien en ganzen.

‘Wat moet er toch terechtkomen van onze Nils,’ verzuchtte zijn moeder regelmatig. ‘Hij is te lui om een beroep te leren. We mogen blij zijn dat hij zo af en toe voor ons op de ganzen past.’

‘Misschien kan hij ganzenhoeder worden,’ opperde de vader van Nils.

Zijn moeder schudde haar hoofd. ‘Dan moet je hart voor dieren hebben, en dat heeft hij niet. Hij doet altijd heel lelijk tegen ze. Tegen mensen trouwens ook. Misschien heeft Nils wel helemaal geen hart.’

‘We moeten hem strenger aanpakken, veel strenger,’ knikte zijn vader dan somber.

Op een zondagmorgen in maart stonden zijn ouders klaar om naar de kerk te gaan toen Nils de kamer in kwam. Hij rekte zich uit, ging op de rand van de tafel zitten en wachtte tot zijn ouders zouden vertrekken. Als ze straks weg zijn ga ik mijn vaders jachtgeweer uitproberen, dacht hij. Niemand die het merkt, het hele dorp zit naar de dominee te luisteren.

Het leek wel of zijn vader zijn gedachten had geraden. Hij draaide zich om in de deuropening en zei: ‘Je hoeft niet mee naar de kerk, maar je moet ons straks wel kunnen vertellen waar de preek over ging.’ ‘Hoe kan ik dat nu weten?’ vroeg Nils.

Zijn moeder liep naar de boekenkast, pakte de Bijbel, sloeg hem open bij de tekst van die zondag en trok de grote leunstoel van zijn vader naar de tafel.

‘Door het lezen van deze vijftien bladzijden.’

‘Vijftien bladzijden?’ riep Nils uit. ‘Dat duurt uren!’

‘Begin dan maar gauw,’ zei zijn vader streng. ‘Als we weer thuis zijn overhoor ik je, en wee je gebeente als ik merk dat je ook maar één bladzijde hebt overgeslagen.’

De familie Holgersson woonde in Västra Vemmenhög, een dorp in het zuiden van het landschap Skåne. Het was pas 20 maart, maar daar in Zuid-Zweden was de lente al in volle gang. De bomen stonden vol knoppen en langs de greppels die vol water stonden bloeide het klein hoefblad. Het kreupelhout op de stenen wal rond de akker die bij de boerderij hoorde, stak glanzend bruin af tegen de helderblauwe hemel. De kippen en ganzen liepen op het erf, de koeien, die in de stal de lentelucht voelden, loeiden zo nu en dan en

door de openstaande huisdeur hoorde Nils de leeuweriken zingen.

Nils sprong van de tafel en ging op zijn vaders stoel zitten. Zijn ogen gleden over de opengeslagen pagina's van de oude familiebijbel, maar wat er stond drong niet tot hem door. Hij dacht aan het geweer van zijn vader. Hij wist best hoe het werkte. Eerst zou hij een paaltje of een boom proberen te raken, en als hij de slag te pakken had kon hij misschien proberen een paar kraaien uit de lucht te schieten.

Toen hij opschrok uit zijn dromen zag hij in het spiegeltje in de vensterbank dat zijn moeders eikenhouten kist openstond. Daarin bewaarde ze spullen die van zijn oma waren geweest. Alleen zijn moeder mocht de kist openmaken, en als Nils alleen thuis was ging hij altijd op slot. Hoe kon het deksel dan nu openstaan? Een dief, dacht Nils geschrokken. Toen ik zat te dagdromen is er een dief naar binnen geslopen! Hij verroerde zich niet en bleef in het spiegeltje kijken. Vroeg of laat moest de insluiper tevoorschijn komen.

Opeens zag hij iets bewegen. Wat was dát? Nils kon zijn ogen niet geloven. Op de rand van de kist zat – als een ruiter op een paard – een kabouter! Hij was niet groter dan een hand, had een rimpelig gezicht zonder baard en droeg een zwarte jas, een korte broek en een zwarte hoed met een brede rand. De kabouter had een geborduurd mutsje uit de kist gepakt en zat dat zo aandachtig te bekijken dat hij niet merkte dat Nils naar hem keek.

Ik kan hem in de kist duwen en het deksel dichtdoen, dacht Nils. Hij had veel over kabouters gehoord. Ze konden reuze aardig zijn, maar soms ook heel gemeen, en dit was vast een gemene. Nils keek de kamer rond op zoek naar iets waarmee hij de kabouter een zetje kon geven, want hij durfde hem niet met zijn blote handen aan te raken. De kachelpook misschien? Een van de lepels die boven het fornuis in de keuken aan een rek hingen? Of zijn vaders jachtgeweer? Ten slotte viel zijn oog op een oud vlindernet dat in het raamkozijn

hing. Hij trok het naar zich toe, sprong overeind en zwaaide het over de rand van de kist. Hebbes! Met zijn hoofd naar beneden lag de kabouter in de punt van het net. Hij spartelde met zijn armen en benen en greep zich wanhopig vast aan de mazen. Steeds als hij zich had weten om te draaien en een eindje omhoog was geklommen zwaaide Nils het net wild heen en weer, waardoor hij weer naar beneden viel.

‘Laat me vrij,’ smeekte de kabouter uiteindelijk met een zielig stemmetje. ‘Dan krijg je van mij tien öre. En een zilveren lepel. En een gouden munt zo groot als je vaders horloge.’

‘Meer niet?’ zei Nils brutaal. Hij hield het net stil en het kleine mannetje begon weer naar boven te kruipen.

‘Ik wil hónderd öre en dréé gouden munten!’

Nils zwaaide met het net om de kabouter weer naar beneden te laten vallen. Op hetzelfde moment kreeg hij zo’n ongelooflijke draai om zijn oren dat alles zwart werd voor zijn ogen.

Toen hij bijkwam, was hij alleen in de kamer. Het deksel van de kist was dicht, het vlindernet hing weer op zijn gewone plaats in het raamkozijn en zijn rechterwang gloeide nog na van de klap. Hij keek op de klok. De kerkdienst was bijna afgelopen. Als ik tegen mijn ouders zeg dat ik tegen de vlakke ben geslagen door een kabouter geloven ze me nooit, zei hij bij zichzelf. Ik kan maar beter proberen nog snel een paar bladzijden te lezen.

Hij krabbelde overeind en liep naar de tafel. Wat stond die opeens ver weg! En wat was er met zijn vaders stoel gebeurd? De poten leken wel boomstammen! Om op de zitting te komen moest hij langs een ervan omhoogklimmen. Toen dat gelukt was merkte hij dat hij niet over het tafelblad heen kon kijken zonder op een van de armleuningen te gaan staan. Hij sprong op tafel en moest boven op de Bijbel klimmen om een paar regels te kunnen lezen.

Die stomme kabouter heeft toen ik bewusteloos op de grond lag de hele kamer omgetoverd, dacht Nils boos. Toen viel zijn oog op het spiegeltje in de vensterbank.

Daarin stond een kabouter in een versteld broekje hem verbaasd aan te kijken. Zijn mutsje stond scheef op zijn vlasblonde haar. Zo'n muts en zo'n broek heb ik ook, dacht Nils. Hij zette zijn muts recht en de kabouter in de spiegel deed hetzelfde. Nils draaide zich om. Waarom sta je me na te apen? wilde hij vragen, maar achter hem was niemand te zien. Nils zwaaide met zijn armen, stampte met zijn voeten, kneep zichzelf in zijn neus en zag het mannetje in de spiegel steeds precies hetzelfde doen. Pas toen begreep hij wat er was gebeurd. De kamer was niet groter geworden, hij was zelf gekrompen. Nils Holgersson uit Västra Vemmenhög was in een kabouter veranderd!

De wilde ganzen vliegen over

Nils keek in het spiegeltje in de vensterbank en deed zijn ogen dicht. Als ik ze straks opendoe ben ik weer een mens, dacht hij. Hij telde tot honderd en opende zijn ogen, maar hij was nog steeds even klein. Verder was er niets aan hem veranderd. Hij had nog hetzelfde blonde piekhaar, en de sproeten op zijn wangen en zijn neus waren er ook nog. De lappen op zijn leren broek, de stoppen in zijn sokken, alles zag er hetzelfde uit, alleen kleiner. Rustig blijven wachten tot hij weer een mens zou worden had dus geen zin. Hij moest de kabouter zien te vinden en proberen goede maatjes met hem te worden.

Nils klonk van de tafel. Hij keek achter alle stoelen, onder de kasten, in de oven en onder de keukenbank. Hij kroop zelfs in een paar rattengaten.

'Kom tevoorschijn, kabouter,' smeekte hij. 'Ik zal alles doen wat je van me vraagt, als ik maar weer een mens mag worden.'

Maar de kabouter was en bleef zoek.

Ik weet waar hij zit! bedacht Nils. In de koeienstal! Zijn moeder had hem ooit eens verteld dat kabouters meestal in koeienstallen wonen.

De huisdeur stond op een kier en dat was maar goed ook, want Nils kon niet meer bij de deurknop. Mijn klompen zijn me natuurlijk veel te groot geworden, dacht hij. Op hetzelfde ogenblik zag hij naast de deur een paar piepkleine klompjes staan met zijn naam erop. Als die kabouter zelfs mijn klompen betoverd heeft, is het misschien de bedoeling dat ik voor altijd klein blijf, dacht hij somber.

Hij stapte in de klompjes en liep naar buiten. Een mus die op het erf naar kruimeltjes zocht, zag hem en tjlpte verbaasd:

‘Twiet twiet twiet, daar heb je Nils, die nare pestkop. Hij lijkt Klein Duimpje wel!’

Toen de ganzen en de kippen Nils zagen, brak er een oorverdovend gekakel los.

‘Kukeleku, net goed, net goed!’ kraaide de haan. ‘Had hij me maar niet zo vaak aan mijn kam moeten trekken.’

‘Tok tok tok, eigen schuld!’ kakelden de kippen allemaal door elkaar. ‘Had hij onze eieren maar niet stuk moeten gooien.’

De ganzen bleven rustiger. Ze staken de koppen bij elkaar en gakten: ‘Wie zou dat gedaan kunnen hebben? Wie zou dat geweest kunnen zijn?’

Tot zijn grote verbazing kon Nils alles wat de dieren zeiden verstaan.

‘Hou jullie snavels!’ riep hij tegen de kippen en hij gooide een kiezelsteen naar ze toe. De kippen fladderden even op, maar waren niet bang voor het kleine ventje. De hele groep vloog op hem af, ging in een kring om hem heen staan en kakelde opgewonden: ‘Tok tok tok, eigen schuld! Tok tok tok, dikke bult!’

Nils probeerde weg te glippen, maar de kippen renden luid kakelend achter hem aan. Pas toen ze zagen dat de kat eraan kwam, werden ze stil

en deden ze alsof ze het heel druk hadden met graantjes opscharrelen.

Nils rende op de kat af. ‘Hallo, Snoezepoes. Jij kent alle hoeken en gaten hier op het erf. Jij kunt me vast wel vertellen waar onze huis-kabouter woont.’

De kat ging zitten, legde haar staart rond haar poten en keek Nils ernstig aan. Haar dikke, zwart met witte vacht glansde in de zon. Ze had haar klauwen ingetrokken en haar ogen, die grijs waren, met een smal spleetje in het midden, keken Nils meewarig aan.

‘Ik weet het wel, maar ik zeg het niet.’

‘Hij heeft me betoverd!’ riep Nils uit. ‘Je moet me helpen hem te vinden!’

‘Waarom?’ miauwde Snoezepoes. ‘Als dank voor al die keren dat jij mij aan mijn staart hebt getrokken zeker?’

Haar stem klonk venijnig en haar ogen waren knalgroen geworden.

Nils werd boos. ‘Ik zal je nog eens aan je staart trekken!’ riep hij en hij rende op de kat af.

Snoezepoes legde haar oren in haar nek en zette een hoge rug op. Haar staart werd dik, haar ogen gloeiden als vuur en haar klauwen stonden op scherp.

Mij maak je niet bang, dacht Nils, die was vergeten hoe klein hij was geworden. Hij deed een stap naar voren en de kat nam een sprong. Ze gooide hem ondersteboven, zette haar voorpoten op zijn borst en duwde haar tanden tegen zijn keel.

Nils voelde de klauwen van de kat door zijn kleren heen prikken. De scherpe hoektanden van het dier schampten pijnlijk langs zijn hals.

‘Help!’ riep hij zo hard hij kon, maar er kwam niemand.

Eindelijk trok de kat haar klauwen in en liet ze hem los. ‘Hopelijk weet je nu voor eens en voor altijd wie van ons tweeën de baas is,’ zei ze, terwijl ze langzaam weer veranderde in de lieve Snoezepoes die ze meestal was.

Nils wachtte tot de kat weg was, klopte het stof van zijn kleren en rende naar de koeienstal. Toen de drie koeien die er stonden Nils zagen, begonnen ze luidkeels te loeien.

‘Boe! Boe! Boe! Nils Holgersson is in een kabouter veranderd. Eindelijk gerechtigheid. Boe! Boe! Boe!’

Nils wilde naar de kabouter vragen, maar hij kwam niet boven het lawaai van de koeien uit. Ze sloegen met hun achterpoten, rammelden met hun halskettingen, draaiden met hun koppen en dreigden met hun horens.

‘Kom hier,’ zei Meiroos, ‘dan krijg je van mij een trap die je nooit meer zult vergeten!’

‘Kom hier,’ riep Goudsbloem, ‘dan mag je op mijn horens dansen.’

‘Kom hier!’ loeide Morgenster. ‘Dan laat ik je voelen hoe het is om een klomp tegen je hoofd te krijgen!’

‘Of een wesp in je oor!’ riep Goudsbloem.

Meiroos was de oudste en wijste van de drie koeien. Maar ook de kwaadste.

‘Kom hier,’ riep ze dreigend, ‘dan zal ik je leren het melkstoeltje onder je moeder vandaan te schoppen en haar te laten struikelen met een volle melkemmer!’

Nils jammerde dat het hem speet en dat hij het allemaal nooit meer zou doen als ze hem vertelden waar de kabouter was, maar de koeien waren laaiend. Ze loeiden, stampten en rammelden zo luid dat het Nils beter leek om stilletjes uit de stal te verdwijnen.

Hij liep naar de met braamstruiken begroeide wal die rondom de boerderij lag en ging tegen een van de stenen zitten. Wat zouden zijn vader en moeder doen als ze thuiskwamen en hem zagen? Misschien lieten ze hem meteen aan alle burens zien: ‘Kijk, onze Nils is voor straf een kabouter geworden. Had hij maar wat aardiger moeten zijn voor de dieren op de boerderij. En wat minder brutaal tegen

ons. En wat ijveriger op school.' De burens zouden het doorvertellen en het hele dorp zou uitlopen om naar hem te komen kijken. Misschien gingen zijn ouders wel met hem op de markt van Kivik staan. Dan konden ze van iedereen die hem wilde zien een paar öre vragen.

Nils zuchtte. Als ik voor altijd een kabouter blijf, kan ik later nooit de boerderij van mijn vader en moeder overnemen, dacht hij. Wat moet er dan van me worden?

Het was prachtig weer, de lucht was strakblauw. Hoog boven de boerderij vlogen een paar groepen wilde ganzen. Ze kwamen in V-vorm vanaf de Oostzee aangevlogen en waren op weg naar Lappland, in het hoge noorden van Zweden.

'We gaan naar de rotsen, de rotsen, de rotsen!' gakten de ganzen uitgelaten.

Op het erf scharrelde een koppel tamme ganzen rond.

'Ga met ons mee, ga mee, ga mee!' riepen de wilde ganzen, toen ze hun tamme soortgenoten zagen.

De tamme ganzen keken verlangend omhoog.

'We zouden wel willen, wel willen, wel willen,' riepen ze terug, 'maar we hebben het hier te goed, te goed, te goed!'

Bij elke groep wilde ganzen die overvloog werden de tamme ganzen onrustiger. Ze klapwiekten van opwinding, zo'n zin kregen ze om met de wilde ganzen mee te vliegen.

'Doe niet zo dom, dat wordt honger en kou, dat wordt honger en kou!' waarschuwde een van de oude ganzenmoeders dan. De wilde ganzen vlogen over en de tamme ganzen werden weer rustig. Behalve Mårten, een grote, witte ganzerik. Die bleef verlangend naar boven kijken, en toen er weer een groep overvloog riep hij haastig: 'Wacht op mij, ik wil mee, ik wil mee!'

Hij sloeg zijn vleugels uit en kwam een eindje van de grond, maar viel meteen weer terug op het erf.

De wilde ganzen keerden om en vlogen langzaam terug om te zien waar hij bleef.

‘Kom dan, kom dan, kom dan als je kunt!’

De witte ganzerik probeerde opnieuw van de grond te komen.

Nils zag vanaf de stenen wal wat er gebeurde. Hun vetste gans probeerde weg te vliegen!

Zo klein als hij was rende hij op de ganzerik af en greep hem beet door zijn armen om zijn hals te slaan.

‘Hier blijven, Mårten!’

Juist op dat moment lukte het de gans om los te komen van de grond en Nils vloog mee de lucht in. Het ging zo snel dat hij niets anders kon doen dan proberen op de rug van de gans te klimmen. Dat viel niet mee, maar hij kreeg het voor elkaar. Daar zat hij, op de rug van Mårten, tussen twee grote, krachtig op en neer bewegende vleugels in. De wind trok aan zijn kleren en hij moest zich met beide handen aan de veren van de gans vasthouden om niet naar beneden te tuimelen.

Skåne vanuit de lucht

‘Help!’ riep Nils.

Hij kneep zijn ogen stijf dicht en voelde de wind langs zijn oren suizen. Overal om hem heen klonk geruis van veren en geklapwiek van ganzenvleugels. Toen hij voelde dat de ganzen wat minder hard gingen vliegen, durfde hij zijn ogen weer open te doen. Dertien grauwe ganzen vlogen in V-vorm aan weerszijden van hem. Voorzichtig keek Nils langs de hals van de witte ganzerik omlaag.

‘Wat zijn al die gekleurde ruiten daar beneden?’ riep hij verbaasd uit.

‘Akkers en weiden, weiden en akkers!’ antwoordden de ganzen om hem heen.

Zo zag het landschap Skåne er dus uit vanuit de lucht, begreep Nils. Die lichtgroene ruiten waren de rogge-akkers, die vorig najaar ingezaaid waren en onder de sneeuw groen gebleven. De geel-grijze ruiten waren de stoppelvelden, waar afgelopen zomer koren gestaan had. De bruinachtige ruiten waren oude klavervelden en de zwarte ruiten lege akkers.

‘Een geruite theedoek bedoelen jullie zeker!’ lachte Nils. ‘Grapje!’
‘Niet leuk!’ riepen de ganzen. ‘Niks theedoek. Kostbare aarde, vruchtbare grond!’

Nils hield zijn mond. De ganzen hadden gelijk, er viel weinig te lachen. Hij was een kabouter geworden en vloog op de rug van een tamme gans steeds verder weg van huis. Hij keek om zich heen. De lucht was vol vogels die naar het noorden vlogen en druk met elkaar kwetterden: ‘Zo, jullie ook onderweg?’ ‘Inderdaad. Het was me de winter wel, nietwaar.’ ‘Wat je zegt, geen blad aan de bomen en koud water in de meren. Hoe heet die hoeve daar beneden ook al weer?’

‘*Hoeve Klein maar fijn*, onthou dat nu eens!’ kraaide de haan die op het erf liep naar boven.

Eigenlijk heette de boerderij gewoon *Per Mattsons Hoeve*, naar de boer. Maar de hanen in Skåne bedachten graag andere namen voor hun boerderijen. Vanaf het erf van kleine keuterboerderijtjes riepen ze: ‘Dit is *Huize Graantekort!*’ of: ‘Hier ligt *Hoeve Armoe troef!*’ Hanen van rijke boerenhoeves noemden hun boerderijen *Huize Geld als water* of *Hoeve Voer genoeg*.

De ganzen vlogen kriskras heen en weer, alsof ze blij waren dat ze weer in Skåne waren en elke boerderij graag afzonderlijk wilden begroeten.

Ten slotte kwamen ze over een groep grote, stenen gebouwen met kleine huisjes eromheen.

‘Hé! riep Nils uit. ‘Dat is de suikerfabriek van Jordberga! Wat ziet die er anders uit vanuit de lucht!’

Zijn gedachten gingen terug naar afgelopen zomer, toen hij in Jordberga ganzen had gehoed. Niet ver van de suikerfabriek was hij Åsa en Mats tegengekomen, die ook een groep ganzen onder hun hoede hadden. De kinderen kwamen uit Småland. Hun moeder had in de suikerfabriek gewerkt, maar was aan het begin van de zomer gestorven. Waar hun vader was gebleven wisten de kinderen niet, dus ze stonden er helemaal alleen voor. Gelukkig mochten ze na de dood van hun moeder blijven wonen in de kamer die zij had gehuurd op een van de suikerbietenboerderijen, maar dan moesten ze wel op de ganzen passen.

Zouden ze hier nog steeds wonen? vroeg Nils zich af, terwijl hij hoog boven de bietenvelden op de rug van Mårten door de lucht vloog.

Voorbij de suikerfabriek lagen weer verschillende boerderijen. Elke keer als de wilde ganzen op het erf tamme ganzen zagen rondlopen, gingen ze langzamer vliegen en riepen ze naar beneden: ‘Wij gaan naar de rotsen, de rotsen, de rotsen. Ga met ons mee, ga mee, ga mee!’ Maar altijd en overal antwoordden de tamme ganzen: ‘Het is nog winter, jullie zijn te vroeg!’ ‘Niet te vroeg, nooit te vroeg!’ riepen de wilde ganzen dan. ‘Ga mee, ga mee, ga mee, ga mee!’

Als de tamme ganzen zwegen, namen de wilde ganzen een duikvlucht, scheerden rakelings langs hun tamme soortgenoten heen en riepen ze: ‘Of kunnen jullie soms niet vliegen, arme schapen?’

‘Vlieg op, en vlug een beetje!’ riepen de tamme ganzen dan, ‘of jullie worden allemaal uit de lucht geschoten!’

En dan vlogen de wilde ganzen haastig weer omhoog.

Nils woont met zijn ouders op een boerderij in het zuiden van Zweden. Hij houdt ervan om de dieren te plagen: de ganzen laat hij schrikken en de kat trekt hij aan zijn staart. Op een ochtend vangt Nils een kaboutertje, die hem voor straf net zo klein maakt als hij zelf is. Dan vliegt een troep wilde ganzen over en een van de tamme boerderijganzen wil met hen mee. De kleine Nils probeert de tamme gans tegen te houden, maar wordt halsoverkop meegevoerd in zijn wervelende vlucht.

Zo begint Nils Holgerssons wonderbare reis door Zweden; over glinsterende meren, akkers en velden, kastelen en steden, en over de zee. Op zijn reis leert Nils van alles over de wereld van de dieren, en ook wat het betekent om anderen te helpen.

Deze kinderklassieker van de Zweedse Selma Lagerlöf is opnieuw verteld door meervoudig Gouden Griffel-winnares Bette Westera. Met adembenemende illustraties van Gouden Penseel-winnaar Martijn van der Linden.

GOTTMER

WWW.GOTTMER.NL

9 789025 772239